

TUTKIJAN NÄKEMYKSIÄ PROFESSORI JAANA HALLAMAAN VASTINEESEEN

Minulle on tutkijana tärkeää, että tutkimustani luetaan. Jos tutkimukseni herättää vielä keskustelua, niin sitä parempi. Luen professori Hallamaan artikkelini kirjoittamaa vastinetta keskustelunavauksena. Vastineessa on nähdäkseni aineksia ainakin kolmenlaiseen keskusteluun.

Tutkijan näkökulmastani vähemmän mielenkiintoista keskustelua syntyy professori Hallamaan tulkinnoista, jotka koskevat artikkelini yksittäisiä, ongelmalliseksi luonnehdittuja aineksia, erityisesti aineistonkeruun esittämistä. Olen kerännyt aineistoa osana tutkimusprosessia, joka on toteutettu vuosien 2010 ja 2018 välillä. Kuten artikkelissa kirjoitan, tutkimukseni koostuu eri osioista, joista ETENEn tarkastelu muodostaa yhden. Tästä ETENEä koskevasta osiosta neuvottelukuntatyötä kuvaavan aineiston kerääminen kattaa edelleen yhden vaiheen. Muut tutkimusvaiheet ovat kerättyjen aineistojen analyysit, tulosten esittely eri yhteyksissä sekä tutkimuksen kirjoittaminen artikkelikäsitteilyksi ja käsikirjoituksen muokkaus saatujen kommenttien pohjalta.

En ole yksilöinyt aineistonkeruun ajan kohtaa artikkelissani, koska olen tutkimuslu-pahakemuksessani luvannut neuvottelukuntalaisille anonymiteetin. Näin ollen en voi tuoda julki tarkkoja aikajaksoja, joiden aikana olen kerännyt eri tutkimusaineistojani. Professori Hallamaa esittää vastineessaan, että artikkelin tutkimustani koskeva aikarajaus on ”virheellinen”. Olen tästä eri mieltä. En myöskään ymmärrä, missä määrin se, ettei aineistonkeruujaksoja ole yksilöity tarkasti, tuottaa ongelmia tulkintatyössäni, ja millaisia ongelmia tästä tarkalleen ottaen juontuu.

Tästä päästään toiseen keskustelunavaukseen, kysymykseen tutkijan ja tutkimuksen kohteena olevien näkemysten eroista ja yhtä-

läisyyksistä. Tällainen keskustelu on minulle tutkijana edellistä kiinnostavampaa. En ole varma viittaako professori Hallamaa vastineensa kriittisissä kohdissa siihen, ettei tulkintani neuvottelukunnan eettisyydestä vastaa hänen omaansa. Katsooko hän, että ETENEn keskustelukulttuuri on jollain olennaisella tavalla muuttunut aineistonkeruujaksoni jälkeen, ja jos kyllä, niin millä tavalla? Minusta ei kuitenkaan ole itsestään selvää, että neuvottelukunnan puheenjohtajan, sosiaalietiiikan professori Jaana Hallamaan, näkemykset neuvottelukuntatyöstä kävisivät saumattomasti yksiin sosiologisen koulutuksen saaneen tutkijan tulkintojen kanssa; tai että professori Hallamaan näkemykset neuvottelukuntansa toiminnasta asettaisivat vastaansanomattomia mittatikkuja yhteiskuntatieteellisestä tutkijapositiosta tuotettujen näkemysten kohdallisuudelle.

Kolmas keskustelunalue on edellisiä laajempi, mutta sitäkin mielenkiintoisempi. Laadullisen tutkimuksen pätevyyden kriteereistä ja erityisesti siitä, millainen aineisto oikeuttaa millaistenkin tulkintojen tekemisen soisi keskusteltavan enemmän. Artikkelini kontekstissa pohdittavaksi nousee se, mitkä seikat tarkalleen ottaen ja milläkin tavoin ”heikentävät...artikkelin luotettavuutta tutkimuksena”. Valitettavasti professori Hallamaa ei esitä vastineessaan selkeää ja eriteltyä pontta tämän tyyppiseen keskusteluun.

Vastineesta ei käy ilmi, ovatko (jotkut) tulkintani professori Hallamaan näkemyksen mukaan ongelmallisia ja miltä osin. Professori Hallamaa ei myöskään kuvaile, miten mahdolliset ongelmat juontuvat seikoista, joita hän nostaa esille kriittisessä valossa. Miten esimerkiksi seikkaperäisempi kuvaus eettisten neuvottelukuntien järjestelmän kehittämises-tä olisi auttanut minua vastaamaan tarkemmin

tutkimuskysymyksiini siitä, mitä ETENEn eettisyys on ja miten se ilmenee ja muodostuu neuvottelukuntatyön käytännöissä? Tai miten eri aineisto-osioiden keruun osuminen tiettyihin ajanjaksoihin vaikuttaa mahdollisuuksiini näihin kysymyksiin vastaamisessa? Kuten artikkelissani kirjoitan ja tuon viittausten kautta ilmi, tarkempi ja kattavampi selostus tutkimukseni taustasta löytyy aiemmista julkaisuistani, ja tämä koskee myös neuvottelukuntatyön lähihistoriallista kontekstualisointia.

Vastineessa väikky näkemys aineiston määrästä siihen pohjautuvien tulkintojen luotettavuuden takeena ja oikeuttajana. Laadullisen tutkimuksen metodologia ei kuitenkaan

ole näin yksinkertaista. Keskustelua aineistomäärästä ja -tyypeistä sekä eri aineistotyyppien piirteistä suhteessa niistä tehtäviin tulkintoihin on käyty yhteiskuntatieteissä useita vuosikymmeniä. Keskustelu näyttää kuitenkin hie-
man hiipuneen. Osallistun mielelläni tämän yhteiskuntatutkimukselle edelleen tärkeän keskustelun henkiin herättelemiseen, myös suomenkielisessä tiedejulkisuudessa.

— MIKKO J. VIRTANEN
VTT, tutkijatohtori, Suomen Akatemia,
Tampereen yliopisto. Tuntiopettaja (sosiologia),
Helsingin yliopisto.